

**HOGE RAAD VOOR
DE ECONOMISCHE
BEROEPEN**

North Gate III - 6e verdieping
Koning Albert II-laan 16 - 1000 Brussel
Tel. 02/277.64.11 Fax 02/201.66.19
E-mail : CSPEHREB@skynet.be
www.cspe-hreb.be

Advies van 17 februari 2005 betreffende de vrijstellingsvoorwaarden in het kader van de toegang tot het beroep van bedrijfsrevisor

bijlage III

D

e Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren diende op 10 november 2004 een adviesaanvraag in met betrekking tot de vereisten voor het toekennen van vrijstellingen voor het toelatingsexamen van het IBR. Deze adviesaanvraag werd gevolgd door een tweede schrijven op datum van 4 februari 2005 dat een nieuw voorstel bevatte.

Onderhavig advies van de Hoge Raad heeft betrekking op de tweede versie van de tabel met vrijstellingscriteria die op 4 februari 2005 door de Raad van het Instituut van Bedrijfsrevisoren werd voorgelegd. Verder bevat dit advies een aantal meer algemene opmerkingen die betrekking hebben op de twee begeleidende teksten die door de Raad van het IBR werden overgemaakt.

1. Vrijstellingscriteria

D

e adviesaanvraag die door het Instituut der Bedrijfsrevisoren werd ingediend heeft hoofdzakelijk betrekking op de vrijstellingscriteria waarvan de kandidaten voor het voeren van de titel kunnen genieten in het kader van het toelatingsexamen.

treffende de organisatie van het hoger onderwijs ter bevordering van de integratie in de Europese ruimte van het hoger onderwijs en betreffende de herfinanciering van de universiteiten (*Belgisch Staatsblad* van 18 juni 2004, 2de editie)

De leden van de Hoge Raad verheugen zich om het initiatief van de Raad van het IBR om de vrijstellingscriteria aan te passen in het licht van de ontwikkelingen van het Belgische wettelijke kader naar aanleiding van het Bolognadecreet van 19 juni 1999:

- het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (*Belgisch Staatsblad*, 14 augustus 2003, 1ste editie);
- het decreet van de Franse Gemeenschap van 31 maart 2004 be-

1.1. Reikwijdte van het advies van de Hoge Raad

Het door de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren gevraagde advies heeft enerzijds betrekking op de nieuwe criteria die in de huidige stand van de wetgeving moeten worden toegepast met betrekking tot de vrijstellingsaanvragen, en anderzijds op de criteria die zullen worden toegepast zodra de achtste richtlijn zal zijn vervangen.

Hoewel de uiteindelijke bepalingen van de achtste richtlijn nog niet bekend zijn, hoopt de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren de vereisten inzake het toekennen van vrijstellingen in één enkele hervorming te kunnen aanpassen ten einde een zekere continuïteit te kunnen verzekeren wat betreft de informatie aan de verantwoordelijken van de instellingen van hoger onderwijs.

Gelet op de terechte bezorgdheid van de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren en het belang dat de Hoge Raad hecht aan een zo spoedig mogelijke communicatie aan de instellingen van hoger onderwijs, heeft het advies van de Hoge Raad betrekking op de twee voorgestelde criteriasystemen.

Het deel van het advies van de Hoge Raad dat betrekking heeft op de toestand na de hervorming van de achtste richtlijn kan enkel als definitief worden beschouwd indien de bepalingen van het artikel 8 van de achtste richtlijn ongewijzigd blijven ten opzichte van de versie van 1 december 2004¹.

Zoniet zal het IBR de vrijstellingscriteria opnieuw ter advies aan de Hoge Raad moeten voorleggen.

1.2. Lijst met materies

De Hoge Raad stelt vast dat de verschillende materies waaraan vrijstellingen gekoppeld zijn in het aan de Hoge Raad ter advies voorgelegde document overeenstemmen met de materies die worden opgesomd in:

- de achtste Europese richtlijn van 1984, voor wat betreft het linkergedeelte van de tabel (huidige situatie);
- het voorstel tot richtlijn (de versie van 1 december 2004 voorgelegd aan de Ecofin van 7 december 2004), voor wat betreft het rechtergedeelte van de tabel (toekomstige situatie).

Het advies van de Hoge Raad zal zich dan ook beperken tot een formele opmerking met betrekking tot de volgende materies: “wettelijke voorschriften en beroeps-gedrageregels betreffende de wettelijke accountantscontrole en de wettelijke accountants” en “internationale standaarden voor accountantscontrole”.

De Hoge Raad acht het raadzaam de terminologie van de Nederlandstalige versie van het voorstel tot achtste Europese richtlijn voor beide materies te gebruiken, om meer coherentie met het Belgische wettelijke en reglementaire kader te bereiken en zodoende elke mogelijke rechtsonzekerheid met betrekking tot de beoogde materie te vermijden.

Aangezien de Belgische economische beroepen immers samengesteld zijn uit “bedrijfsrevisoren”, “accountants”, “erkende boekhouders”, “belastingsconsulenten” en “erkende boekhouders-fiscalisten”, lijkt het weinig zinvol de vertaling op Europees niveau (“wettelijke voorschriften en beroeps- en gedragsregels betreffende de wettelijke accountantscontrole en de externe accountants” en “internationale standaarden voor accountantscontrole”) ongewijzigd over te nemen.

1.3. Criterium van minimum van 3 ECTS per materie

De Raad van het IBR verduidelijkt in zijn op 29 oktober 2004 goedgekeurde document dat “*la Commission du stage a pris en considération les principes suivants : (...)* d) *ne jamais accorder d’ECTS inférieur à 3 car il s’agit d’un minimum attaché à un cours universitaire dans l’une des deux communautés; e) de retenir aussi souvent que possible le critère de 3 ou 6 ECTS*”.

Uit de studie van de twee decreten die werden goedgekeurd naar aanleiding van de verklaring van Bologna blijkt:

- artikel 22, 1ste lid van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (*Belgisch Staatsblad*, 14 augustus 2003, 1ste editie) verduidelijkt dat “*het instellingsbestuur drukt de studieomvang van elk opleidingsonderdeel uit in hele studiepunten. De studieomvang van een opleidingsonderdeel bedraagt minimaal 3 studiepunten*”;
- artikel 23, tweede lid van het decreet van de Franse Gemeenschap van 31 maart 2004 betreffende de organisatie van het hoger onderwijs ter bevordering van de integratie in de Europese ruimte van het hoger onderwijs en betreffende de herfinanciering van de

1. Voorstel tot richtlijn van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie inzake de wettelijke controle van de jaarrekeningen en de geconsolideerde rekeningen tot wijziging van de richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad, versie van 1 december 2004 verspreid met het oog op de vergadering van de Raad voor “economische en financiële zaken” van 7 december 2004.

universiteiten (*Belgisch Staatsblad*, 18 juni 2004, 2de editie) verduidelijkt dat “*De studiepunten toegekend aan een onderricht binnen een studieprogramma worden uitgedrukt in volledige cijfers, uitzonderlijk in halve punten. Een onderricht mag nooit leiden tot minder dan 2 punten of meer dan 30 studiepunten*”.

De Hoge Raad stelt zich daarom vragen bij de relevantie van een minimum van 3 ECTS per materie en zo vaak mogelijk “multiples de 3 ECTS”. Het feit immers dat men een binnen een studieprogramma een vak heeft gevolgd over een materie die tot een vrijstelling kan leiden, zal hoe dan ook tot een vrijstelling leiden voor sommige studenten, terwijl anderen niet noodzakelijk een vrijstelling zullen krijgen voor deze materie.

Daarom stellen de leden van de Hoge Raad de Raad van het IBR voor de ECTS die aan bepaalde materies gekoppeld zijn te herzien en, bijvoorbeeld, de vereisten met betrekking tot de verwante materies (punt b van de tabel met vrijstellingen) te bestuderen teneinde vast te stellen of sommigen ervan niet tot 2 ECTS kunnen worden herleid.

1.4. Niveau van de gestelde vereisten

Uit een globaal vergelijkend onderzoek van de ter advies voorgelegde vrijstellings-systemen stelt de Hoge Raad vast dat het ter advies voorgelegde voorstel:

- de vereisten voor de materie “bedrijfs-economie, algemene economie en financiële economie” aanzienlijk versoepelt;
- de vereisten voor de materies “geconsolideerde jaarrekeningen”, “interne controle”, “normen voor de opstelling van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen alsmede methoden voor de waardering van activa en passiva en voor de bepaling van het resultaat” en “rechtsvoorschriften alsmede gedrags- en beroepsregels betreffende de wettelijke controle van boekhoudbescheiden en de daarmee belaste controleurs” aanzienlijk verstrengt.

Er dient tevens op te worden gewezen dat de achtste Europese richtlijn (zowel de huidige versie als het voorstel tot nieuwe richtlijn) zich beperkt tot een opsomming van de materies die in het toelatingsexamen aan bod moeten komen en dat het relatieve aandeel van de verschillende materies en het vereiste niveau voor elke materie bijgevolg aan het oordeel van elke lidstaat worden overgelaten

Aangezien voor de materie “bedrijfs-economie, algemene economie en financiële economie”, binnen het systeem dat sinds 1987 van toepassing is, de hoogste vereisten worden gesteld (vereist niveau voor economie ligt hoger dan het vereiste niveau voor boekhouden en externe audit) terwijl de achtste Europese richtlijn de toegang tot het beroep van “wettelijke controleurs van de jaarrekeningen” niet uitsluitend beperkt tot personen met een diploma in de economie, heeft de Hoge Raad geen bezwaren tegen deze versoepeling van de vereisten voor de materie “bedrijfseconomie, algemene economie en financiële economie”.

Wat de aangescherpte vereisten betreft, stelt de Hoge Raad vast dat dit de weerspiegeling is van de toename van de materies opgesomd in artikel 8 van het voorstel tot Europese richtlijn (versie van 1 december 2004) ter vervanging van de huidige achtste Europese richtlijn. Daarom kan de Hoge Raad de benadering van de Raad van het IBR terzake alleen maar steunen.

De Hoge Raad wenst niettemin te herinneren aan het belang dat men hecht aan het feit dat het door het Instituut der Bedrijfsrevisoren vastgelegde vereiste niveau niet in die mate mag worden verhoogd dat het voor de kandidaten voor het voeren van de titel van bedrijfsrevisor onmogelijk zou worden vrijstellingen te bekomen. De Hoge Raad stelt de Raad van het IBR daarom voor om binnen enkele jaren, wanner de verschillende instellingen van hoger onderwijs hun programmahervorming zullen hebben afgerond, het globale vereiste niveau te herzien en dit eventueel in overleg met de Hoge Raad.

2. Overgangperiode

De Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren heeft op 10 november 2004 een adviesaanvraag ingediend met betrekking tot de vereisten voor het toekennen van vrijstellingen voor het toelatingsexamen van het IBR. Op vraag van de Hoge Raad legde het Instituut der Bedrijfsrevisoren op 4 februari 2005 een aantal maatregelen met betrekking tot de “overgangperiode” voor.

Volgens de Hoge Raad is het belangrijk enerzijds, dat de door de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren goedgekeurde bepalingen met betrekking tot de “overgangperiode” de gewenste rechtszekerheid garanderen en anderzijds dat deze op systematische wijze worden verspreid onder alle kandidaten voor het voeren van de titel van bedrijfsrevisor.

Uit de op 4 februari 2005 voorgelegde bepalingen volgt dat de kandidaat voor het voeren van de titel van bedrijfsrevisor zal worden onderworpen aan het nieuwe stelsel indien het diploma op basis waarvan een vrijstelling kan worden aangevraagd, uitgedrukt is in ECTS. Zoniet zal hij worden onderworpen aan een zogenaamd stelsel van “overgangperiode”, waarbij het basisreferentiekader het aantal gevolgde lesuren is.

De Hoge Raad verheugt zich over de duidelijkheid van de methode van het Instituut der Bedrijfsrevisoren aangezien de benadering geen enkele vorm van subjectiviteit mag toelaten. Niettemin is het tevens raadzaam ook een behandeling te

voorzien voor kandidaten voor het voeren van de titel van bedrijfsrevisor die zowel diploma's bezitten die worden uitgedrukt in uren (oude systeem) als diploma's uitgedrukt in ECTS (systeem na de Bolognadecreten).

De Hoge Raad wenst de aandacht te vestigen op het belang van de maatregelen met betrekking tot de “overgangperiode”. Het is immers aannemelijk dat gediplomeerden gedurende meerdere jaren kandidatuurdossiers zullen indienen die betrekking hebben op diploma's die werden behaald voor de toepassing van de “Bolognadecreten”. Het is dan ook belangrijk nauwkeurig aan te duiden welke bepalingen van toepassing zullen zijn en deze regels ook op toereikende wijze bekend te maken.

In dit opzicht acht de Hoge Raad het noodzakelijk om de maatregelen die in de toekomst van toepassing zullen zijn (na de hervorming van de achtste richtlijn) goed te keuren en dit zowel voor de diploma's uitgedrukt in ECTS (ter advies voorgelegd voorstel) of in uren college. De Hoge Raad stelt de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren voor om zo snel mogelijk de criteria uitgedrukt in uren over te maken, zodat de personen die hun diploma behaalden voor de toepassing van de “Bolognadecreten” net zoals de andere kandidaten voor het voeren van de titel van bedrijfsrevisor, terzake over de gewenste rechtszekerheid kunnen beschikken.